

Briuselis, 2024 m. gegužės 7 d.
(OR. en)

8830/24

CONUN 100
ONU 52
DEVGEN 54
ACP 44
COAFR 144
COLAC 52
COASI 62
COEST 243
CLIMA 164

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
data:	2024 m. gegužės 7 d.
kam:	Delegacijoms
Dalykas:	Tarybos išvados dėl mažų besivystančių salų valstybių – (Tarybos išvados, 2024 m. gegužės 7 d.)

Delegacijoms priede pateikiamos Tarybos išvados dėl mažų besivystančių salų valstybių (MBSV), kurias Taryba priėmė 2024 m. gegužės 7 d. įvykusiame 4021-ame posėdyje.

Tarybos išvados dėl mažų besivystančių salų valstybių

1. Europos Sąjunga (ES) ir jos valstybės narės palankiai vertina tai, kad sušaukta 4-oji tarptautinė konferencija mažų besivystančių salų valstybių (MBSV) klausimais¹, kuri įvyks 2024 m. gegužės 27–30 d. Antigvoje ir Barbudoje. Jos tema „Siekiant atsparaus klestėjimo“ (angl. *Charting the Course Toward Resilient Prosperity*) yra labai aktuali tiek MBSV, tiek ES. ES palankiai vertina tai, kad 2024 m. paskelbti Tarptautiniais mažų besivystančių salų valstybių (MBSV) metais, tuo sudarant itin reikšmingą galimybę MBSV klausimams skirti daug dėmesio tarptautinėje darbotvarkėje.
2. ES yra sustiprinusi partnerystę su MBSV politiniu lygmeniu, taip pat su pilietinės visuomenės ir verslo atstovais. ES yra visapusiškai įsipareigojusi plėtoti bendradarbiavimą su Mažų salų valstybių aljansu (AOSIS) ir jo biuru, kuriam šiuo metu pirmininkauja Samoa;

¹ 39 valstybės: Antigva ir Barbuda, Bahamos, Barbadosas, Belizas, Žaliasis Kyšulys, Komorai, Kuko Salos, Kuba, Dominika, Dominikos Respublika, Fidžis, Grenada, Bisau Gvinėja, Gajana, Haitis, Jamaika, Kiribatis, Maldyvai, Maršalo Salos, Mikronezijos Federacinės Valstijos, Mauricijus, Nauru, Niujė, Palau, Papua Naujoji Gvinėja, Samoa, San Tomė ir Prinsipė, Singapūras, Sent Kitsas ir Nevis, Sent Lusija, Sent Vinsentas ir Grenadinai, Seišeliai, Saliamono Salos, Surinamas, Rytų Timoras, Tonga, Trinidadas ir Tobagas, Tuvalu, Vanuatu. Jungtinių Tautų regioninių komisijų 18 asocijuotųjų narių: Amerikos Samoa, Angilija, Aruba, Bermuda, Didžiosios Britanijos Mergelių Salos, Kaimanų Salos, Kiurasao, Gvadelupa, Guamas, Martinika, Montseratas, Naujoji Kaledonija, Marianos Šiaurinių Salų Sandrauga, Prancūzijos Polinezija, Puerto Rikas, Sint Martenas, Terkso ir Kaikoso Salos, Mergelių Salos (JAV).

3. Pagrindinis dėmesys tenka Karibų jūros, Ramiojo vandenyno, Atlanto vandenyno, Indijos vandenyno ir Pietų Kinijos jūros salų valstybėms. Kadangi jos yra daugiausia nedidelės geografiniu ir gyventojų skaičiaus požiūriu, bet koks sukrėtimas gali turėti neproporcingų, net egzistencinių pasekmių jų visuomenei, ekonomikai ir kultūrai, visų pirma moterims ir mergaitėms, taip pat kitiems pažeidžiamoje padėtyje esantiems asmenims, pavyzdžiui, čiabuvių tautoms ir vietos bendruomenėms. Kadangi jos yra salos (dažnai išsidėsčiusios žemumose ir atokiai), jos ypač kenčia nuo neigiamo poveikio, kurį daro ekstremalios oro sąlygos ir iš lėto vykstantys reiškiniai, susiję su klimato kaita, pvz., kylantis jūros lygis ir sūraus vandens intruzija. Labiau negu kitų šalių, MBSV ekonomika, mikroklimato reguliavimas, kultūra ir poilsio organizavimo veikla priklauso nuo vandenynų. Todėl jos yra itin pažeidžiamos dėl klimato kaitos, maisto stygiaus ir mitybos nesaugumo, jūrų taršos, jūrų biologinės įvairovės nykimo, gėlavandenių išteklių mažėjimo, dykumėjimo, pakrančių erozijos, žemės degradacijos ir neteisėtos, nedeklaruojamos ir neregamentuojamos žvejybos veiklos poveikio;
4. nors MBSV pirmosios patiria šį poveikį, šios problemos yra iššūkis ir atsakomybė, tenkanti visoms JT narėms, – 2023 m. rugsėjo mėn. jos susirinko aukščiausiojo lygio susitikime DVT klausimais dar kartą patvirtinti savo įsipareigojimą veiksmingai įgyvendinti Darbotvarkę iki 2030 m. ir jos darnaus vystymosi tikslus (DVT) ir laikytis visų joje įtvirtintų principų. ES yra įsipareigojusi remti darbą šia linkme. Specifinius iššūkius, su kuriais susiduria MBSV, JT narės taip pat apsvarstys 2024 m. rugsėjo mėn. aukščiausiojo lygio susitikime dėl jūros lygio kilimo ir kitoje JT konferencijoje dėl vandenynų, kuri įvyks 2025 m. birželio mėn.;
5. ES pripažįsta MBSV vaidmenį vadovaujant teigiamiems pokyčiams, visų pirma kovos su klimato kaita ir aplinkos apsaugos srityse. MBSV yra priešakyje kovojant su pasaulinėmis aplinkos krizėmis, pavyzdžiui, jos kuria saugomas jūrų teritorijas savo vandenyse, taip atkurdamos buveines ir apsaugodamos biologinę įvairovę, taip pat užtikrindamos darnią mėlynąją ekonomiką. Be to, MBSV sudarė sąlygas įtraukesniems klimato politikos veiksams, politikos sistemoms ir pajėgumams;

6. 2014 m. SAMOA (t. y. MBSV pagreitinotos veiksmų tvarkos) planas suteikė aiškų pagrindą veiksams pagal 15 prioritetinių sričių. ES tikisi bendradarbiauti su MBSV įgyvendinant prioritetus, kurie turi būti nustatyti Antigvoje ir Barbudoje. Laikotarpiu nuo dabar iki kitos konferencijos (2034 m.) reikia imtis kryptingų ir ilgalaikių veiksmų;
7. ES palankiai vertina siūlomą daugiamatį pažeidžiamumo indeksą ir ragina jam skubiai pritarti, nes MBSV susiduria su vystymosi iššūkiais ir pažeidžiamumu, kurie nepakankamai atspindėti bendruose nacionaliniuose pajamų indeksuose, pavyzdžiui, BVP ir BNP vienam gyventojui. Surenkant daugiau ir suskirstytų duomenų, daugiamatis pažeidžiamumo indeksas turėtų padėti geriau suprasti, kokius sprendimus priimti. ES ragina visas vystymosi institucijas remtis šia nauja priemone, kad į savo analizę ir veiksmus geriau integruotų pažeidžiamumo veiksnius. ES tikisi dirbti su visais savo partneriais, siekdama užtikrinti, kad būtų pripažinti ir patenkinti specifiniai besivystančių šalių poreikiai;
8. ES palankiai vertina 2020 m. gruodžio 21 d. JT Generalinės Asamblėjos priimtą Rezoliuciją dėl visapusiškos ketverių metų Jungtinių Tautų sistemos veiksmų vystymosi srityje politikos peržiūros ir yra pasirengusi dalyvauti derybose dėl kitos peržiūros, siekiant užtikrinti, kad JT sistema vystymosi srityje ir toliau didintų MBSV skiriamą paramą;

9. ES ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios atlikti konstruktyvų vaidmenį prieš 4-ąją tarptautinę konferenciją MBSV klausimais (MBSV4), jos metu ir po jos, atsižvelgiant į baigiamąjį dokumento projekte nustatytus prioritetus. Šiuo tikslu jos toliau bendradarbiaus su partneriais, taip pat įsipareigojusiais dirbti MBSV labui, visų pirma su Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus pavaduotoja ir vyriausiąja įgaliotine mažiausiai išsivysčiusių šalių, žemyninių besivystančių šalių ir mažų besivystančių salų valstybių klausimais ir JT Ekonomikos ir socialinių reikalų departamentu. ES palankiai vertina tai, kad 2021 m. spalio mėn. JT Vystymosi veiksmų koordinavimo biuras įsteigė reziduojančio koordinatoriaus biurą ir Jungtinių Tautų Mikronezijai skirtą grupę, apimančią Mikronezijos Federacinių Valstijų, Kiribačio, Nauru, Palau ir Maršalo Salų klausimus. ES gerai vertina JT iniciatyvinio komiteto dėl MBSV skirtų partnerysčių darbą skatinant partnerystes. Atsižvelgiant į MBSV įvairovę, taip pat svarbu bendradarbiauti regioniniu lygmeniu ir su MBSV regioninėmis organizacijomis;

10. ES labai palankiai vertina glaudžią partnerystę su MBSV JT derybose klimato srityje. ES vertina MBSV kaip pagrindines partneres akcentuojant, kad reikia nedelsiant imtis skubių ir paspartintų veiksmų, kaip pabrėžiama Tarpyvyriausybinės klimato kaitos komisijos (IPCC), Tarpyvyriausybinės mokslinės politinės biologinės įvairovės ir ekosisteminių paslaugų platformos (IPBES) ir Tarptautinės išteklių darbo grupės (IRP) ataskaitose. ES palankiai vertina COP28 sprendimą dėl bendros pažangos įvertinimo. ES ir jos valstybės narės glaudžiai bendradarbiavo su MBSV, kad būtų pasiekti COP28 rezultatai, be kita ko, kad iškastinio kuro atsisakymas energetikos sistemose būtų vykdomas teisingai, tvarkingai ir sąžiningai, spartinant veiksmus šį lemiamą dešimtmetį. ES ir jos valstybės narės toliau stiprins bendradarbiavimą su partneriais rengiant ir įgyvendinant plataus užmojo nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus, kuriais būtų veiksmingai įgyvendinami pagal bendros pažangos įvertinimą priimti įsipareigojimai, įskaitant visos ekonomikos išmetamųjų teršalų kiekio mažinimo tikslus, suderintus su visuotinio atšilimo apribojimu iki 1,5 °C, taip pat įgyvendinant sustiprintą Limos darbo programą. ES palankiai vertina sprendimą dėl naujų finansavimo priemonių, įskaitant fondą, skirtą padėti besivystančioms šalims, ypač pažeidžiamoms dėl neigiamo klimato kaitos poveikio, reaguoti į nuostolius ir žalą, įgyvendinimo. ES ir jos valstybės narės yra įsipareigojusios teikti didelę paramą fondui, taip pat esamoms finansavimo priemonėms, kuriomis remiamos šalys, ypač pažeidžiamos dėl neigiamo klimato kaitos poveikio, reaguojant į nuostolius ir žalą. ES yra įsipareigojusi glaudžiai bendradarbiauti su partneriais siekiant paspartinti žaliąją pertvarką ir gauti iš jos naudos, taip pat remti pasaulinių įsipareigojimų įgyvendinimą. ES yra įsitikinusi, kad atsinaujinančiųjų išteklių energija, įskaitant jūrų atsinaujinančiųjų išteklių energiją, gali teikti daug galimybių vandenynų ekonomikai ir kitoms darniam vystymuisi svarbioms sritims. ES ragina G20 nares imtis vadovaujamo vaidmens šioje srityje, nes jų visame pasaulyje išmetamas teršalų kiekis sudaro beveik 80 % ir jos atlieka svarbų vaidmenį įveikiant aplinkosauginius iššūkius;

11. įgyvendindama žaliąsias partnerystes ir teikdama pagalbą bendradarbiavimo srityje ES remia MBSV įgyvendinant Kunmingo ir Monrealio pasaulinę biologinės įvairovės strategiją. Mūsų nuomonės dėl vandenynų apsaugos ir atkūrimo dera, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad greitai ratifikuotas, įsigaliojo ir įgyvendinamas Susitarimas dėl nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančių rajonų jūrų biologinės įvairovės, taip pat į tai, kad 2025 m. birželio mėn. Nicoje įvyksiančioje 3-iojoje JT konferencijoje dėl vandenynų rengiamasi priimti plataus užmojo įsipareigojimus. ES ir jos valstybės narės pripažįsta Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS), kurioje nustatytas teisinis pagrindas, pagal kurį turi būti vykdoma visa veikla vandenynuose ir jūrose, svarbą. Visos ES valstybės narės bendrai rėmė JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją 77/276, kurioje prašoma Tarptautinio Teisingumo Teismo patariamąsios nuomonės dėl valstybių pareigų klimato kaitos srityje. ES taip pat glaudžiai bendradarbiaus su MBSV, kurių pragyvenimo šaltiniams ypač didelį poveikį daro tarša plastikų, kad iki 2024 m. pabaigos būtų užbaigtos derybos dėl plataus užmojo tarptautinės teisiškai privalomos priemonės šiai problemai išspręsti. ES ir jos valstybės narės pabrėžia, kad svarbu iki 2030 m. užtikrinti žemės būklės neblogėjimą, ir palankiai vertina Saudo Arabijoje įvyksiančią JT konvencijos dėl kovos su dykumėjimu (UNCCD) 16-ąją šalių konferenciją, nes tai bus proga paspartinti nacionalinius ir pasaulinius veiksmus dirvos atkūrimo, dirvožemio būklės, atsparumo sausroms ir žaliosios pertvarkos srityse;
12. vienodos galimybės naudotis skaitmenizacijos, visuomenių skaitmeninės transformacijos, mokslo, technologijų ir inovacijų teikiamais privalumais, taip pat lygiateisišku kokybišku švietimu, suteikia puikių perspektyvų skatinti įtraukų socioekonominę vystymąsi, be kita ko, plečiant prekybą, kad būtų įveiktas neigiamas atokumo poveikis; tai taip pat gali padėti nustatyti, įgyvendinti ir stebėti plataus užmojo nacionaliniu lygmeniu nustatytus įpareigojančius veiksmus ir remti prisitaikymą prie klimato kaitos. ES ir jos valstybės narės, dirbdamos per Vystymuisi užtikrinti skirtų skaitmeninių technologijų (D4D) centrą, siekia plėtoti dialogą su regionais partneriais, įskaitant Karibų ir Ramiojo vandenyno regioną, kad būtų skatinama vykdyti į žmogų orientuotą ir darnią skaitmeninę transformaciją;

13. ES ir jos valstybės narės remia dedamas pastangas reformuoti tarptautinę finansų architektūrą ir daugiašalius plėtros bankus, remdamosi Paryžiaus pakto dėl žmonių ir planetos veiksmų gairėmis ir Bridžtauno darbotvarke 2.0. Tikimės diskusijų dėl reformos, be kita ko, vykšančių 2025 m. Ispanijoje aukščiausiojo lygio susitikimo dėl ateities ir 4-osios tarptautinės vystymosi finansavimo konferencijos kontekste;
14. turi būti siekiama, dedant pastangas pasauliniu mastu, sutelkti reikiamus išteklius iš visų šaltinių, kad būtų galima visapusiškai ir paspartintai įgyvendinti Darbotvarkę iki 2030 m. ir Paryžiaus susitarimą, be kita ko, didinant likvidumą ir kuo geriau panaudojant ribotą lengvatinėmis sąlygomis teikiamą finansavimą. Esama bendro suinteresuotumo geriau įveikti pasaulinius iššūkius ir nelygybę ir apsaugoti visuotines viešąsias gėrybes, siekiant užtikrinti, kad nė viena šalis neturėtų rinktis tarp kovos su skurdu ir kovos už planetą. Šiuo atžvilgiu ES ir jos valstybės narės remia pažeidžiamiausioms valstybėms skirtų novatoriškų finansavimo priemonių, pavyzdžiui, skolos išlygų dėl atsparumo klimato kaitai, kūrimą.
15. ES yra ilgalaikė MBSV partnerė, padedanti joms siekti DVT. ES ir jos valstybės narės kartu, kaip Europos komanda, jau yra didžiausios paramos MBSV teikėjos – 2022 m. jos skyrė daugiau kaip 1,2 mlrd. EUR finansavimą dvišalės oficialios paramos vystymuisi (OPV) ir per daugiašales organizacijas skirstomų įnašų forma. Pagal strategiją „Global Gateway“ ES ir jos valstybės narės, vadovaudamosi Europos komandos principu, palaiko partnerystes su MBSV, investuodamos skaitmeninių technologijų, aplinkos, klimato ir energetikos, transporto, sveikatos, švietimo ir mokslinių tyrimų srityse. ES finansuoja atrinktas strategines pavyzdines iniciatyvas, kurios naudingos MBSV, pavyzdžiui, pasaulinę žaliųjų obligacijų iniciatyvą, iniciatyvą „Žaliasis ir mėlynasis aljansas Ramiojo vandenyno regione“, ir pastangas kovoti su sargasų maro Karibuose grėsme. Europos investicijų bankas (nuo 2022 m. gruodžio mėn.) suteikė MBSV 3,47 mlrd. EUR finansavimą kredito linijų vietos kredito įstaigoms forma, skirtą MVĮ remti, investicijoms į infrastruktūrą finansuoti, taip pat investicijoms energetikos, paslaugų, sveikatos, švietimo, žemės ūkio ir žuvininkystės srityse finansuoti. ES taip pat finansuoja 35 mlrd. EUR vertės paramos Afrikos, Karibų jūros ir Ramiojo vandenyno MBSV ir pakrantės šalims programą, įskaitant programą „Biospace“ Karibuose, programą „BioScapes“ Ramiojo vandenyno regione, ir paramą Ypatingos svarbos ekosistemų apsaugos partnerystės fondui vakarinėje Indijos vandenyno dalyje;

16. pagal Pasirengimo nelaimėms programą humanitarinės pagalbos srityje ES jau tris dešimtmečius remia nacionalinių valdžios institucijų ir vietos bendruomenių gebėjimų numatyti gaivalinių nelaimių, nuo kurių ypač kenčia MBSV, padarinius, į juos reaguoti ir atsigauti po jų stiprinimą. Bendradarbiavimas šioje srityje bus sustiprintas sudarant ES ir Lotynų Amerikos bei Karibų susitarimo memorandumą dėl nelaimių rizikos valdymo, kuris turi būti pasirašytas 2024 m., ir pradedant ES ir LAK dialogus dėl pasirengimo nelaimėms. ES primena, kad svarbu remti JT generalinio sekretoriaus raginimą įgyvendinti iniciatyvą „Ankstyvasis perspėjimas visiems“, visų pirma šalinant dideles duomenų spragas, susijusias su oro ir klimato stebėjimu MBSV, užtikrinant, kad perspėjimai atitiktų vietos poreikius, ir juos išplatinant vietos gyventojams;
17. be to, ES dirba pagal strategiją „Global Gateway“, kad pritrauktų ir sutelktų privačiojo sektoriaus investicijas į MBSV. Privačiojo sektoriaus investavimo pajėgumų sutelkimas yra strateginis prioritetas, kurį siekiama įgyvendinti gerinant verslo aplinką ir investicijų aplinką, šalinant technines kliūtis prekybai, užtikrinant vienodas sąlygas ir naudojant finansines priemones lėšoms pritraukti. Pagal šią veiksmų sistemą „Europos darnaus vystymosi fondas +“ (EDVF+) teikia garantijas privačiojo sektoriaus investuotojams per vystymosi finansavimo įstaigas;

18. 2023 m. lapkričio mėn. pasirašytas naujas ES bei jos valstybių narių ir Afrikos, Karibų ir Ramiojo vandenyno valstybių organizacijos (AKRVO) narių partnerystės susitarimas. Šis susitarimas yra ypač aktualus MBSV, nes beveik visos jos yra AKRVO narės. Jame nustatytas aukštas ES ir AKRVO bendradarbiavimo, susijusio su tokiais pagrindiniais bendrais principais kaip žmogaus teisės, demokratija, taika ir saugumas, žmogaus socialinė raida ir socialinis vystymasis, klimato kaita ir aplinka, migracija ir judumas, užmojų lygis. Partnerystės susitarimas suteikia pagrindą MBSV daryti įtaką pasaulinėms iniciatyvoms ir jas skatinti, taip pat su ES ir pasaulio mastu siekti bendro sutarimo joms svarbiausiais klausimais, vadovaujantis partnerystės dvasia. Trys nauji regioniniai protokolai, kurie yra partnerystės susitarimo dalis, palengvins mainus ir bendradarbiavimą, pritaikytus kiekvieno regiono poreikiams ir dinamikai. Šis naujas požiūris suteikia galimybę stiprinti visų regionų bendradarbiavimą tokiais MBSV svarbiais klausimais kaip klimato kaita, aplinkos apsauga ir vandenynų valdymas. Ekonominės partnerystės susitarimai (EPS), kuriuos ES pasirašė su partneriais, padarė teigiamą poveikį atitinkamų šalių ekonomikai. Iš 33 AKRVO valstybių, sudariusių EPS su ES, 21 yra MBSV. ES palankiai vertina tai, kad Niujė, Tonga ir Tuvalu prisijungs prie ES ir Ramiojo vandenyno regiono valstybių EPS; jų prisijungimo procesas netrukus bus baigtas. ES tikisi plėtoti visapusiškus ir abipusiškai naudingus santykius su MBSV, neapsiribojant esamu bendradarbiavimu. ES stengsis skatinti MBSV ir kitų salų bendradarbiavimą, visų pirma bendradarbiavimą su ES atokiausiais regionais ir užjūrio šalimis ir teritorijomis, su kuriais MBSV turi kai kurių bendrų bruožų;
19. žvelgdama į ateitį, ES plėtos partnerystę su MBSV bendradarbiaudama ir palaikydama dialogą, be kita ko, pasaulinių iššūkių, techninės pagalbos ir paramos pajėgumų stiprinimui klausimais, remdamasi 2023 m. aukščiausiojo lygio susitikime DVT klausimais ir MBSV4 pasiektais susitarimais, kad 2024 m. rugsėjo mėn. aukščiausiojo lygio susitikimas dėl ateities būtų sėkmingas, ir jo rezultatais būtų galima pasinaudoti 4-ojoje vystymosi finansavimo konferencijoje;

20. ES laukia konferencijos MBSV klausimais (MBSV4) ir kitos MBSV veiksmų programos, į kurias prasmingai įsitrauks visi atitinkami suinteresuotieji subjektai, įskaitant pilietinę visuomenę, privatųjį sektorių, akademinę bendruomenę ir jaunimą. Esame pasirengę prisidėti prie veiksmų programos įgyvendinimo bendradarbiaudami tokiose prioritetinėse srityse kaip klimato kaita, energetika ir aplinka, mėlynoji ir žaliaji ekonomika, MBSV įtraukimas į pasaulines rinkas, oficiali parama vystymuisi, geresnės galimybės gauti finansavimą ir investicijų klimato, vystymosi ir prisitaikymo srityse.
